

שבת עד:

והטוחן. אמר רב פפא: האי מאן דפריס סילקא - חייב משום טוחן... האי מאן דפריס סילקא - דוקא בסילקא שייך טחינה אבל שאר אוכלין שרי.

שולחן ערוך או"ח סימן שכא

ג - אסור למלוח חתיכות צנון, ד' או ה' ביחד, מפני שנראה ככובש כבשים, והכובש אסור מפני שהוא כמבשל; אלא מטבל כל אחת לבדה, ואוכלה. **אבל ביצים, מותר למלוחן.**

ט - מותר לחתוך בשר מבושל או צלי, **דק דק** בסכין. הגה: אבל אסור לחתוך דק דק בשר חי לפני העופות, דהואיל ואינן יכולין לאכלו בלא חיתוך, קמשויה לה אוכל (תה"ד, ועיין לקמן סי' שכ"ד, ס"ז).

י - אסור לגרוגור הגבינה בשבת במורג חרוץ בעל פיפיות שקורין ראליי"ו.

יב - **המחתך הירק דק דק, חייב משום טוחן.** הגה: וה"ה דאסור לחתוך גרוגרות וחרובים לפני זקנים. ודוקא פירות וכדומה לזה, אסור. אבל מותר לפרר לחם לפני התרנגולים, דהואיל וכבר נטחן אין לחוש, דאין טוחן אחר טוחן. וכל זה לא מיירי אלא בחותך ומניח, אבל אם לאכלו מיד, הכל שרי מידי דהוי אבורר לאכול מיד, דשרי, כדלעיל סי' שי"ט.

יט - שום ובוטר ומלילות שריסקן מערב שבת, אם מחוסרים דיכה, אסור לגמור דיכתן בשבת; ואם אין מחוסרים אלא שחיקה, מותר לגמור בשבת... הגה: ומותר להחליק האוכל בשבת, ולא הוי בזה משום ממחק, הואיל ואפשר לאכלו בלא זה; ומ"מ המחמיר במאכל של תפוחים וכדומה שדרכו בכך, תע"ב. אסור לקלוף שומים ובצלים כשקולף להניח, אבל לאכול לאלתר, שרי (ועיין לעיל סימן שי"ט).

בית יוסף או"ח סימן שכא

אסור לחתוך הירק דק דק וכו'. בפ' כלל גדול (עד): אמר רב פפא האי מאן דפריס סילקא חייב משום טוחן ופירש רש"י פריס מחתכו הדק והתוספות (ד"ה האי) כתבו דוקא בסילקא שייך טחינה אבל שאר אוכלין שרי ובסוף פ' אלו קשרים (קיד): כתבו התוספות (ד"ה אלא)... דהתם מיירי כשעושה חתיכות דקות מאד והכא מיירי כשעושה חתיכות גדולות... משמע דסבירא ליה דסילקא לאו דוקא... והרא"ש (סי' ה) כתב וזה לשונו... ופירוש רש"י תמוה הוא דבר שהוא אוכל ומחתך אותו דק דק אין שייך ביה טחינה עכ"ל והרמב"ם כתב בפרק כ"א (ה"ח) המחתך את הירק דק דק כדי לבשלו הרי זה תולדת טוחן וחייב לפיכך אין מרסקין לא את השחת ולא את החרובין לפני הבהמה מפני שנראה כטוחן... נראה שהוא ז"ל מפרש דדוקא נקט סילקא שחותכין אותה דק דק לבישול והוא הדין לשאר ירקות שחותכין אותן דק דק לבישול ואפשר דאפילו הן נאכלות כמו שהן חיות אם חתך אותן דק דק לבשל נמי מיחייב אבל אם רוצה לאכלן חיות אפילו חתכן דק דק לית בהו משום טוחן ואפשר דאפילו איסורא דרבנן לית בהו דאין דרך טחינה בכך... וכתוב בתרומת הדשן (ח"א) סימן (נ"ג) [נ"ו] דבשר מבושל או צלי מודו כולי עלמא דשרי לחתכו דק דק בסכין ולא דמי לעצים ולפירות ולחם דאינהו כוליהו גידולי קרקע ויש במינם טחינה... י"ל דבאוכל כזה לכולי עלמא לא שייך ביה טחינה... איכא למימר דהא דהתירו התוספות לטחון אוכלין היינו משום דאין צריך טחינה דאי בעי אכיל ליה כמו שהוא שלם והיה לועטו בין שינוי אבל אי לאו האי טעמא לא... והרשב"א כתב בתשובה (ח"ד סי' עה) דהא דפריס סילקא דוקא במחתך כדי לאכול למחר או אף לבו ביום ולאחר שעה לפי שדרך סילקא לחתכו דק דק בשעת בישולו וכל שדרכו בכך ומניחו לאחר שעה [חייב] הא לאכלו מיד שרינן שלא אסרו על האדם לאכול מאכלו חתיכות גדולות או קטנות וכדאמרין בפרק כלל גדול (עד). היו לפניו שני מינין בורר ואוכל לאלתר בורר ומניח לאלתר ולבו ביום לא יברור ואם בירר נעשה כבורר לאוצר וחייב חטאת דאלמא כל שאוכל מיד כדרך שבני אדם אוכלין אף על פי שיש באותו צד בעצמו חיוב חטאת כשמניח לאחר זמן ואף לבו ביום מותר עכ"ל... ולדברי רשב"ם ורא"ם דלא חילקו בכך איכא למימר דלא מיתסר אלא במחתך כדי לאכול אחר שעה אבל מחתך כדי לאכול מיד שרי כדאשכחן בבורר ועוד דפריס סילקא משמע שמחתכו לחתיכות דקות ביותר וכדדייק לישנא דרש"י ולישנא דהרמב"ם ומפורש בדברי התוספות ואינשאל"ה אין דרך לחתכה לחתיכות כל כך דקות הילכך נראה דלכולי עלמא שרי. ומכל מקום נכון הדבר להזהיר שיחתכום לחתיכות גדולות קצת ושיאכלו לאלתר וכל כהאי גוונא נראה דלית ביה בית מיחוש לדברי הכל:

ט"ז או"ח שכא:ט

קא משוי לה אוכל. - מאוד תמוה פסק זה כמ"ש סימן שכ"ד ס"ז ע"ש:

שולחן ערוך או"ח שכד:ז

מחתכין נבילה לפני הכלבים אפי' נתנבלה היום, בין שהיתה מסוכנת בין שהיתה בריאה, והני מילי בנבילה הקשה שאי אפשר להם לאכלה בלא חתיכה, אבל אם היתה ראויה להם בלא חתיכה, לא, דמיטרח במה שהוא ראוי לא טרחינן (וע"ל סי' שכ"א אם מותר לחתכו דק דק לפני עופות).

מגן אברהם או"ח שכא:יא

ועס' שכ"ד ס"ז - מ"ש שם ומוכח שם דכל שהוא קשה ביותר מותר לחתכו וכ"מ בגמ'...

משנה ברורה סימן שכא

(יח) ביצים מותר למלחן - מפני שאין דרך לעשות מהן כבשים וגם אין המלח מועיל להם כ"כ:

(מה) שרי - ויש מפקפקין על היתר זה וגם בב"י כתב שאף מי שמכין לאכול מיד ג"כ יזהר לחתוך לחתיכות גדולות קצת ומטעם זה כתבו כמה אחרונים ג"כ דנכון להתנהג כמו שכתב הב"י ומ"מ הנהיגין לחתוך הבצלים והצנון דק דק אין למחות בידם דיש להם על מי שיסמוכו ועכ"פ אסור לעשות עד יציאת בהכ"נ דבעינן סמוך לסעודה ממש כמ"ש בסימן שי"ט לענין בורר. והחותרים הבצלים והצנון דק דק שעה או שתיים קודם הסעודה קרוב הדבר לומר שחייב חטאת והבצלים אסורים באכילה וגם דאז אסור משום בורר עיין בסוף הסימן בהג"ה. ועיין בהג"ה דההיתר שזכר בהג"ה היינו כשחותכו בסכין אבל כשחותכו בכלי המיוחד לכך נראה דאסור בכל גוונא כשחותכו דק דק דגם בבורר גופא אם בכלי המיוחד לברירה בכ"ג חייב וכדלעיל בשי"ט ולפ"ז מסתברא דיש לזהר במה שנהיגין לחתוך בצלים דק דק עם דג מלוח וכיוצא שלא יחתכם בכלי [שקורין האק מעסער] דאפשר דחשיב ככלי המיוחד רק בסכין בעלמא וגם בלא"ה אסור משום עובדא דחול וכו"ל בסעיף י"ד...

שמירת שבת כהלכתה

וט - פירות וירקות שנתמעכו ע"י הבישול ונוחים הם מאד לריסוק, נפקע מהם איסור טחינה, ולכן מותר למרוח פירות מבושלים (קונפיטורה) על פרוסת לחם וכדו'.

ו: - אוכל שהוא מגידולי קרקע חיים, כגון פירות או ירקות שאינם מבושלים שמרסקים אותם כדי לאוכלם, אסור לרסקו, אבל מותר לחתוך בסכין חתיכות גדולות קצת, אך לא יחתוך דק דק, ויקפיד לעשות זאת סמוך לסעודה.

ח:כג - הבא להכין בשבת ביצה קצוצה (תבשיל עשוי מביצים ובצלים קצוצים), כיצד יעשה? יקלוף את הביצים המבושלות סמוך לסעודה וירסקן אפילו בשיני המזלג, יקלוף את הבצלים ויחתכם, סמוך לסעודתו, לחתיכות גדולות קצת ויערבב. ונהיגים להוסיף לתערובת זו שמן, ואין חוששין, ומערבבים בלי השינויים המוזכרים לעיל (פא)... אך טוב יעשה, אם ישנה מן הסדר בנתינת השמן ובאופן הבחישה... קליפת ביצה הנמצאת בתוך הביצה הקצוצה, לא יוציאנה לבדה, אלא יוציא עמה קצת מן התבשיל, משום איסור ברירה, ונכון ליזהר שלא להוציא את הקליפה כלל אלא להוציא את האוכל ולהשאיר את הקליפה.

פרק ח', הערה פא - ונראה ליישב מנהג העולם. א. דעיין ס' שכא בתה"ל"ד ס"ק כב וכה, דכל לצורך אותה הסעודה קרי מעט מעט, ושרי אף בלי שינוי, ולכן נוהגים לחתוך בצלים עם ביצים וכו', ע"ש... ב. עיין אשל אברהם תנינא ס' שכא, דכל שאינו מפורר (הביצה) כקמח לא שייך איסור לישא, וע"ש, דכל שהחלמון נעשה כקמח יש להיזהר, ג. שמעתי מהגרש"ז אויערבך שליט"א, ד"ל דכיון שרוצים רק לערבב ומקפידים שלא יתהוו ממש גוש אחד, אין זה מה"ת כבלילה עבה... מ"מ בצירוף עם זה שהביצה כבר מבושלת, וכן אם מוסיפים כבד שגם הוא כבר מבושל, והבצל והשמן הם רק כענין תבלין לכך, כמו שכתב המ"ב סי' שכא סע' יד בביה"ל ד"ה שמא... כך גם כאן... ע"ש בביה"ל הנ"ל, אשר טעמא דשרי הוא ג"כ משום דחשיב כדרך אכילה ולא כלש, ולכן אין לערער על המנהג שהיה נהוג גם אצל הרבה מגדולי התורה והיראה, עכ"ד...